

ANEXĂ

Următoarea anexă nu face parte din analiza și propunerile ECRI privind situația din România.

ECRI dorește să menționeze că analiza conținută în cel de-al doilea raport al său despre România este datată 24 iunie 2005, și că orice desfășurare ulterioară de evenimente nu este luată în considerare.

În conformitate cu procedura țară cu țară, folosită de ECRI, proiectul de raport despre România a fost subiectul unui dialog confidențial purtat cu autoritățile române. O parte din comentariile lor au fost luate în considerare de ECRI și incluse în raport.

Totuși, în urma acestui dialog, autoritățile române au cerut ca următoarele puncte de vedere ale lor să fie reproduse sub forma unei anexe la raportul ECRI.

Observatiile Departamentului pentru Relații Interetnice

23. Proiectul de lege a fost respins de către Senat in octombrie 2005, in prezent fiind dezbătut in Camera Deputaților.

24. Cu privire la punctul 24, trebuie făcuta o observație : proiectul de lege nu propune un statut special pentru organizațiile care fac parte din Consiliul Minoritatilor Naționale. El stipulează următoarele :

„Art. 47. Toate organizațiile cetățenilor aparținând minoritatilor naționale care doresc sa desfășoare o activitate stipulata in acest capitol au obligația de a se reinregistra in conformitate cu aceasta lege, intr-un termen de 6 luni de la intrarea in vigoare a legii, altfel, ei vor avea doar drepturile si competentele stipulate in Ordonanța de Guvern 26/2000, cu modificările si completările ulterioare.”

Astfel, toate aceste organizații vor avea același regim juridic o data cu adoptarea legii de către Parlament.

Observatiile Ministerului Justiției

Instrumente internaționale legale

5. ECRI recomanda din nou României sa ratifice Protocolul nr. 12 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, Conventia Europeana privind Statutul Juridic al Muncitorilor Migranti, Convenția Europeana privind Participarea Străinilor in Viata Publica la nivel local. Ea recomanda din nou ca sa ratifice Carta Europeana a Limbilor Regionale sau Minoritare.

Proiectul de lege pentru ratificarea Protocolului nr. 12 la Conventia Europeana a Drepturilor Omului si pentru amendarea Ordonantei de Guvern nr. 137/2000 pentru prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare are ca scop atât ratificarea protocolului mentionat, cat si adaptarea legislației existente in materie de discriminare la instrumentele internaționale.

Proiectul de lege definește intr-un mod mai clar discriminarea si sancțiunile civile, administrative si penale aplicate comportamentului discriminatoriu in politica, economie, societate, cultura sau alte domenii ale vieții publice.

Consiliul Național împotriva Discriminării va fi consolidat prin stabilirea unei proceduri de lucru clare si prin asigurarea sprijinului tuturor celorlalte institutii publice care se ocupa de discriminare.

Activitatea Consiliului Național împotriva Discriminării este reglementata de următoarele legi: Ordonanța de Guvern nr. 137/2000 pentru prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare, Hotararea de Guvern nr. 1194/2001 privind organizarea si funcționarea Consiliului Național împotriva Discriminării si Hotararea de Guvern nr. 1514/2002 pentru amendarea Hotararii de Guvern nr. 1194/2001.

Consiliul Național împotriva Discriminării este o instituție independenta al cărei obiectiv principal este sa asigure respectarea principiului egalitatii intre cetateni, in

conformitate cu Constituția României, legile interne și tratatele internaționale la care România este parte.

Prevederile legislației penale

28. ECRI cere autoritatilor romane sa asigure aplicarea deplina a prevederilor Codului Penal privind infractiunile cu caracter rasist. ECRI recomanda sa continue sa organizeze cursuri de pregatire cu privire la aceste dispozitii pentru toate agențiile de stat interesate, in special a celor din justitie si politie. De asemenea, recomanda autoritatilor romane sa organizeze campanii de informare, in cooperare cu ONG-urile si societatea civila, care sa aibă ca scop informarea opiniei publice asupra noilor prevederi ale Codului Penal privind lupta împotriva rasismului si intolerantei.

De la începutul anului 2005, Consiliul Național împotriva Discriminării a inițiat 207 investigații în vederea soluționării celor 325 de reclamații primite. Au fost soluționate 129 de reclamații și 32 de firme au fost amendate și au primit avertizări.

Art. 317 al Codului Penal existent incriminează „propaganda șovinista și naționalista și promovarea urii pe motiv de rasă sau naționalitate”.

Amendamentele aduse Codului Penal privesc:

- Art. 247 care incriminează comportamentul discriminatoriu al funcționarilor în serviciu;
- Art. 317 care incriminează instigarea la discriminare pe motiv de naționalitate, etnie, sex, orientare sexuală, opinie, convingeri politice, sănătate, vârstă, handicap.

În plus, proiectul de lege menționat anterior pentru ratificarea Protocolului nr. 12 al Convenției Europene a Drepturilor Omului da instanțelor competența de a retrage autorizația de funcționare firmelor care cauzează o daună semnificativă sau încălcă repetat prevederile legale în materie de nediscriminare.

Se urmărește sensibilizarea cu privire la discriminare prin includerea unor module speciale despre discriminare, rasism și intoleranță în programa de formare a profesioniștilor în drept.

De asemenea, autoritățile, în colaborare cu ONG-urile, dezvoltă și pun în aplicare programe anti-discriminare. De exemplu, Consiliul Român pentru Refugiați desfășoară în prezent 13 programe, în colaborare cu diverse ONG-uri.

31. ECRI recomanda din nou autoritatilor romane sa se asigure ca motivația rasista este retinuta ca circumstanța agravanta in stabilirea sentințelor, conform paragrafului 21 din Recomandarea de Politica Generala nr. 7. ECRI recomanda, totodata, ca autoritățile sa introduca in noul Cod Penal, care urmează sa fie adoptat in iulie 2005, prevederi care sa definească ca infractiuni rasiste infractiunile obisnuite cu motivatie rasista.

Proiectul de lege pentru amendarea Codului Penal actual prevede că, dacă infracțiunea are motivație rasistă, să fie pedepsită într-un mod mai sever (circumstanțe agravante).

Prevederi in materie de drept civil si administrativ

36. *ECRI recomanda autoritatilor romane sa adopte o dispozitie care sa permita partajarea sarcinii probei intre victima discriminării si partea reclamata, in fata curții sau a oricărei alte autoritati. Ea atrage atenția autoritatilor romane, in legătura cu acest subiect, asupra Recomandării de politica generala nr. 7.*

Proiectul de lege pentru ratificarea Protocolului nr.12 la Convenția Europeana a Drepturilor Omului si pentru amendarea Ordonanței de Guvern no.137/2000 pentru prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare conține prevederi relativ la partajarea sarcinii probei.

Proiectul de lege prevede ca reclamantul sa dovedească existenta unei activitati care sa induca prezumția unei discriminări directe sau indirecte. Partea reclamata are obligația sa dovedească ca acțiunile sale nu constituie discriminare.

Legea electorala

42. *ECRI cere autoritatilor romane sa amendeze articolul 7 al Legii nr.67/2004 a alegerilor locale pentru a permite minoritatilor naționale sa isi aleagă reprezentanții la nivel local in aceleași condiții ca majoritatea, cu respectarea deplina a principiilor democratice privind pluralismul politic si libertatea de alegere.*

Oportunitatea amendării articolului 7 din Legea 67/2004 va fi examinata si va fi propus un amendament.

Reglementari privind restituirea bunurilor confiscate sau expropriate

46. *ECRI cere ca autoritățile romane sa asigure o aplicare corecta a legislatiei privind proprietățile confiscate in timpul perioadei comuniste. ECRI recomanda sa se stabileasca o procedura care sa reglementeze clar drepturile si obligațiile fiecărei parti.*

Titlul II din Legea 247/2005 privind reforma in domeniul proprietatii si justiției stabilește noile condiții pentru restituirea proprietatilor confiscate:

- In cazul in care proprietatea confiscata este destinata activităților de interes public in domeniul educației sau sanatații, noul proprietar are obligația sa mentina actuala destinație pe o perioada de cel puțin 5 ani. In acest interval, noul proprietar va beneficia de o chirie stabilita de către Guvern;
- Principiul de baza este restituirea proprietatii. Valoarea proprietatii care nu poate fi restituita va fi determinata in condițiile pieței din momentul deciziei judecătorești de restituire;
- Departamentul pentru Relații Interetnice este reprezentat la nivelul Comisiei Speciale pentru Restituiri;
- Procedura de restituire este clar definita ca fiind o competenta a Comisiei Speciale pentru Restituiri. Deciziile Comisiei pot fi acționate in justiție;
- Proprietățile care constituie obiectul unor cereri de restituire nu pot fi vândute, ipotecate si nu li se poate schimba destinația înainte de finalizarea procedurii administrative sau judecătorești, sub sancțiunea nulității absolute;
- Decizia nr. 425/2005 a Primului Ministru stabilește regulile privind funcționarea si organizarea Comisiei Centrale pentru stabilirea compensațiilor.

Administrarea justiției

53. ECRI recomanda autoritatilor romane sa continue sa organizeze cursuri de pregătire pe teme de discriminare in cadrul Institutului Național de Magistratura. De asemenea, mai recomanda oferirea unei pregatiri continue personalul din justiție, pentru a se asigura ca legislatia relativa la discriminare este pe deplin aplicata si respectata.

Prin decizia nr. 328/2005 a Consiliului Superior al Magistraturii, a fost adoptat Codul de conduita pentru judecători si procurori.

Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor si procurorilor a fost amendata si completata prin Titlul al II-lea al Legii nr. 247/2005 privind reforma in domeniul proprietatii si justiției, precum si masurile adiacente.

Numirea si promovarea judecătorilor si procurorilor depinde de o solida cunoastere a jurisprudentei Curtii Europene a Drepturilor Omului in domeniul discriminarii, conform deciziei nr. 321/2005 cu privire la admiterea in magistratura si deciziei nr. 323/2005 cu privire la organizarea examenelor de promovare pentru judecători si procurori.

Lupta împotriva discriminării in justitie constituie subiectul unui modul consistent in cadrul cursurilor incepatoare de pregatire pentru magistrații de la Institutul Național de Magistratura.

Asistenta juridica

56. ECRI recomanda autoritatilor romane sa adopte o procedura legala simplificata care sa permită victimelor discriminărilor accesul la instanțele judecătorești. In acest scop, ECRI recomanda modificarea si clarificarea cerințelor care trebuie îndeplinite de către victimele discriminărilor pentru a obtine asistenta juridica necesara exercitarii drepturilor lor in fata instanței. Autoritățile ar trebui, de asemenea, sa se asigure ca victimele fara mijloace sa poata beneficia automat de asistenta unui avocat din oficiu.

Proiectul de lege pentru ratificarea Protocolului nr. 12 al Convenției Europene a Drepturilor Omului si pentru amendarea Ordonanței nr. 137/2000 pentru prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare simplifica procedura administrativa care permite accesul in instanta, prin suprimarea obligativitatii notificarii Consiliului National pentru Combaterea Discriminarii inainte de a sesiza instanta judecatoareasca.

Cu toate acestea, Consiliul va fi citat si va avea capacitatea de a apara victimele discriminărilor.

Observațiile Ministerului Educației și Cercetării

81. România a inițiat prin intermediul Ministerului Educației și Cercetării în parteneriat cu Centrul Educația 2000+ programul, „Noi și vecinii noștri. Majoritate și minorități în manualele de istorie din România, Bulgaria, Ungaria. Studiul de caz Republica Moldova”.

În urma întâlnirii specialiștilor din cele 4 țări, s-au realizat materiale care au fost publicate într-un volum în limba engleză și un CD, continand o analiză a sistemului de predare a istoriei din țările respective, planuri de lecție, surse istorice, discuții asupra problemelor controversate și sensibile din istorie și eliminarea stereotipiilor. Manualul și CD-ul au fost distribuite în școlile din România. Odată cu apariția noilor programe și a noilor manuale, vor fi înlăturate stereotipiile și prejudecățile referitoare la grupurile minoritare, în urma evaluărilor de către o comisie specială.

În ceea ce privește denumirea disciplinei „Istoria românilor”, și nu „Istoria României”, precizăm că acesta a fost stabilită imediat după anul 1989 și a ținut cont de anumite particularități ale istoriei naționale (denumirea statului -*România* - a apărut la jumătatea sec. al XIX-lea și, prin urmare, „Istoria României” ar include numai ultimul secol și jumătate). Ținând însă cont de recomandările Consiliului Europei, România a introdus din anul școlar 2004-2005, cursuri de istorie integrată, denumite „Istorie”. Odată cu introducerea noilor programe pentru clasele a VIII-a și a XII-a, în următorii ani va dispărea și sintagma „Istoria românilor”. În noile programe vor fi introduse noi teme privind istoria minorităților din România și a minorității române în țările vecine.

84. Privind recomandarea de a dezvolta o programa scolara speciala, care să reflecte diversitatea culturală din România, și, astfel, introducerea unei noi discipline, obligatorii la toate nivelurile de învățământ, apreciem ca este o soluție nerealistă, având în vedere politica educațională actuală care urmărește o reducere a numărului de ore de studiu/săptămână. În consecință, punctul nostru de vedere este ca trebuie să urmărim reflectarea corespunzătoare a diversității culturale din România la nivelul programelor școlare deja existente, în cadrul diferitelor discipline obligatorii și realizarea unor noi tipuri de activități și programe, inclusiv extracurriculare.

Începând cu anul școlar 2005-2006, programele de istorie pentru clasele a X-a și clasa a XI-a includ problematica Holocaustului, inclusiv referințe la România. De asemenea, precizăm că numărul școlilor românești care au ales cursul opțional istoria evreilor și Holocaustul este de 340, față de 200 anul școlar 2004-2005. Menționăm că în acest an a fost aprobat și manualul pentru cursul opțional mai sus precizat.

90. Referitor la afirmația că refugiații copii și adulți nu ar avea acces la cursurile gratuite de limbă română, menționăm că încă din anul școlar 2004-2005, cursurile gratuite de limbă română sunt organizate de sistemul de învățământ românesc (și nu de către ONG-uri), în cadrul Școlii nr. 145, sector 2, București, cu clasele I-VIII, iar începând cu anul școlar 2005-2006, cursanții refugiați beneficiază și de manuale gratuite. De asemenea, contrar afirmațiilor de la punctul 91, sprijinul financiar pentru organizarea acestor cursuri este asigurat de Ministerul Educației și Cercetării.

In legătură cu problematica refugiaților, din perspectiva asigurării dreptului la educație și a cunoașterii și respectării drepturilor refugiaților, prezentăm o sinteză actualizată a informațiilor vizând programele, documentele și activitățile educaționale referitoare la refugiați, dezvoltate de Ministerul Educației și Cercetării:

1. În baza *Memorandumului de înțelegere*, încheiat la 10 aprilie 2002, Ministerul Educației și Cercetării, în parteneriat cu Reprezentanța pentru România a Înalțului

Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR), au organizat *seminarii de formare metodică* a profesorilor de științe sociale de la nivelul ciclului gimnazial și liceal cu tema *"Drepturile omului și drepturile refugiaților"*.

2. În 2004, a fost încheiat un nou *Memorandum de înțelegere* între Reprezentanța pentru România a Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) și Ministerul Educației și Cercetării (MEC nr.34088/12.07.2004). Reprezentanții UNHCR au vizitat în același an mai multe școli din județele Arad, Constanța, Suceava și din București pentru a se întâlni cu profesorii participanți la seminariile de formare și pentru a discuta cu elevii aspecte legate de drepturile omului și refugiați.

3. Ministerul Educației și Cercetării a emis Ordinul nr. 3709/02.04.2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind școlarizarea copiilor străinilor care au dobândit statut de refugiat în România și a minorilor neînsoțiți.

4. Prin Ordinele MEC nr. 4041/16.06.2004 și 5335/18.11.2004 au fost elaborate și aprobate *Programa de limba română-curs de inițiere pentru copiii străinilor care au dobândit statutul de refugiat în România și pentru minorii refugiați neînsoțiți, respectiv Programa de limba română-curs de inițiere pentru adulții străini care au dobândit o formă de protecție în România* (programele pot fi accesate pe site-ul MEdC la adresa www.edu.ro).

Manualele au fost realizate și distribuite gratuit, începând cu anul școlar 2005-2006 și sunt utilizate de către cursanți.

5. În vederea aplicării corespunzătoare a Ordonanței de Guvern nr. 44/2004 (privind integrarea străinilor care au dobândit o formă de protecție în România), un reprezentant MEC a fost desemnat pentru a participa la toate întâlnirile de coordonare organizate de Oficiul Național pentru Refugiați. În același timp, au fost desemnate la nivelul inspectoratelor școlare județene și municipiului București persoane de contact privind problematica refugiaților.

Oficiul Național pentru Refugiați din cadrul Ministerului Administrației și Internelor a elaborat și va transmite gratuit inspectoratelor școlare județene și municipiului București, ghidul „Integrarea refugiaților în societatea românească”. Ghidul consacră două capitole speciale accesului la educație al copiilor și adulților refugiați, precum și unor aspecte privind comunicarea interculturală.

Prin Nota 42797/10.10.2005, MEC a solicitat inspectoratelor școlare județene și municipiului București să pună la dispoziția diferitelor categorii de personal din cadrul sistemului de învățământ implicate în relația cu persoanele refugiate (inspectori, profesori, alte categorii de persoane), ghidul „Integrarea refugiaților în societatea românească”.

În legătură cu situația romilor în domeniul educației (pct.128-135), prezentăm următoarele observații:

132. Referitor la recomandarea de la pct.132, precizăm următoarele:

În urma cursurilor de pregătire cu echipele inspectoratelor școlare pentru revizuirea și elaborarea de strategii pentru îmbunătățirea accesului la educație al grupurilor dezavantajate, fiecare inspectorat școlar a dezvoltat, în perioada decembrie 2004 - februarie 2005, un plan de desegregare.

În planul revizuit (iunie 2005) al Decadei de incluziune a romilor, MEC își propune eliminarea claselor și a școlilor segregate până în 2008.

133. Referitor la recomandarea de la pct. 133, precizăm următoarele:

1. MEC a conceput și implementat, în cadrul proiectului PHARE 2001 "Accesul la educație al grupurilor defavorizate, cu focalizare pe romi", un program de formare a mediatorilor școlari, precum și un program de perfecționare pentru cadrele didactice în domeniul educației interculturale. Printre realizări, pot fi menționate:

- elaborarea curriculei pentru formarea mediatorilor școlari, cu sprijinul Colegiului Pedagogic „Gh.Lazăr” din Cluj;
- formarea a 67 mediatori școlari din cele 10 județe participante la proiect (Arad, București, Buzău, Cluj, Calărași, Dambovită, Galați, Gorj, Hunedoara, Vaslui). La sfârșitul programului de formare 65 de cursanți au absolvit și au devenit mediatorii școlari acreditați profesional. În cadrul proiectului PHARE 2003, încă aproximativ 80 de mediatorii vor urma cursul specific de pregătire;
- partenerii locali ai inspectoratelor școlare care au participat în proiectul PHARE 2001 au angajat mediatorii școlari în școlile selectate și s-au angajat să sprijine, din resurse proprii, activitatea mediatorului școlar pentru anul școlar respectiv și pentru anul 2004-2005. În anul școlar 2004-2005, nu a fost posibilă la nivel local respectarea integrală a angajamentului asumat, astfel că doar 70% dintre mediatorii școlari se află în activitate;
- au avut loc cursuri în domeniul educației interculturale, atât la nivel național cât și la nivel local (în școlile implicate în proiectele locale). Ca rezultate al proiectului în domeniul educației interculturale: 80 formatori și 1700 profesori participanți la cursuri, precum și realizarea un ghid pentru educație incluzivă;

2. MEC a continuat derularea Programului național de formare a cadrelor didactice ne-rome care lucrează cu copii romi, în colaborare cu partenerii săi: UNICEF, Salvați Copiii, PER, Institutul Intercultural din Timișoara, Departamentul pentru Relații Interetnice - Guvern, Romani CRIS etc.

3. Deoarece au fost primite foarte multe semnale pozitive în legătură cu activitatea mediatorului școlar, Ministerul Educației și Cercetării intenționează ca, prin propunerile pentru modificarea Legii 128/1997, precum și prin elaborarea unui Ordin al Ministrului, mediatorul școlar să fie asimilat în categoria personalului didactic auxiliar, iar angajarea unui mediator școlar să se poată face nu numai în cazul etniei rome, ci în toate situațiile în care este nevoie de intervenția acestuia în școală și comunitate.

4. MEC a inițiat, la nivelul învățământului superior, un program de pregătire la distanță a profesorilor romi, în perioada 2000 - 2005. Aproximativ 400 locuri distincte pentru romi sunt alocate, anual, pentru romi, la admiterea în învățământul superior. Aceștia li s-au adăugat câte 80 locuri anual pentru studenții romi de la secția de învățământ deschis la distanță CREDIS - Universitatea din București, la secția „institutori - limba romani”, fiind susținuți cu burse pentru acoperirea taxelor de studii de către UNICEF și în cadrul Programului PHARE al MEC.

În cadrul programului PHARE 2001 „Accesul la educație al grupurilor dezavantajate, cu focalizare pe romi”, au fost formați 55 de tineri romi prin învățământul deschis la distanță. În cadrul programului PHARE 2003 se continuă formarea institutorilor prin învățământ la distanță sau prin alte tipuri de programe (frecvență redusă sau seral).

Din septembrie 2005, va demara o nouă specializare în cadrul învățământului deschis la distanță (Universitatea din București - CREDIS), „limba romani - limba română”, cu sprijinul Facultății de Limbi și Literaturi Străine și al Facultății de Litere.

134. Referitor la recomandarea de la pct. 134, precizăm următoarele:

1. MEC a luat măsuri de introducere a temelor de prevenire și combatere a discriminării în trunchiul comun al programei școlare. Astfel, în unele capitole din anumite programe școlare se recomandă cultivarea schimburilor și a relațiilor interetnice, interculturale.

2. În planul revizuit (în iunie 2005) al Decadei de incluziune a romilor, MEC își propune valorizarea și păstrarea moștenirii culturale române prin:

- dezvoltarea studiului limbii și literaturii romani, a istoriei și tradițiilor romilor pentru toți copiii care optează în această direcție;
- crearea oportunităților pentru predarea în limba romani în ciclurile pre-școlar și primar;
- introducerea elementelor privind istoria și cultura minorităților, inclusiv ale romilor, în curriculum principal de istorie.

3. În cadrul proiectului PHARE 2003 au fost elaborați indicatori educaționali, socio-economici și culturali după care să se facă identificarea grupului țintă, renunțând la autoidentificarea romilor care de foarte multe ori poate leza copiii romi și poate duce la pierderea stimei de sine.

135. Referitor la recomandarea de la pct. 135, precizăm următoarele:

MEC a elaborat un program de stimulare a participării școlare și de reducere a abandonului școlar, în special în segmentele sărace ale populației de romi. Rezultatele acestui program pot fi astfel cuantificate:

- în perioada septembrie 2002 - octombrie 2005, MEC a implementat Programul PHARE 2001 „Accesul la educație al grupurilor dezavantajate, cu focalizare pe romi” în 10 județe (Arad, București, Buzău, Cluj, Calărași, Dambovită, Galați, Gorj, Hunedoara, Vaslui), având ca scop combaterea marginalizării și excluderii sociale prin îmbunătățirea accesului la educație al grupurilor dezavantajate, cu focalizare pe romi;
- MEC a elaborat un nou program PHARE „Accesul la educație al grupurilor dezavantajate”, aprobat prin Memorandumul de finanțare, în decembrie 2003. Acest program continuă și extinde activitățile inițiate în programul PHARE 2001 în cele zece județe, în alte 12-15 județe. Ca noutăți, programul își propune:
  - extinderea activităților lansate în programul PHARE 2001 și identificarea grupului țintă (copii romi, copii cu cerințe educative speciale, copii din zone dezavantajate socio-economic) din Zonele Prioritare de Intervenție Educațională, în acord cu indicatorii specifici: educaționali, culturali și socio-economici;
  - inițierea programului „A doua șansă” în învățământul primar (dezvoltare de curriculum);
  - un accent deosebit pe procesul de desegregare în școli (training și materiale educaționale);
  - înființarea de Centre de Resurse pentru Educație Incluzivă în județele selectate (aproximativ 15).

MEC continuă și extinde, la nivel național, activitățile începute prin programele PHARE pentru îmbunătățirea accesului la educație al grupurilor dezavantajate, printr-un program PHARE multianual, început în decembrie 2004.

MEC a conceput și implementat programe de încurajare a participării părinților romi la procesele educaționale din școală și din afara ei. Astfel, în cadrul Programului Phare 2001, dar și la nivel local (ca inițiative ale cadrelor didactice/directorilor) au fost făcute eforturi pentru atragerea părinților romi către școală și implicarea acestora în activitățile desfășurate cu copiii.

MEC, cu sprijinul Guvernului României, a adoptat măsuri legislative în sprijinul romilor, în scopul acordării de facilități în domeniul educației pentru romi și din perspectiva promovării romilor în posturi ale administrației școlare (directori de școli și inspectori școlari). Astfel, au fost înregistrate următoarele rezultate:

- acordarea de burse sociale și alte forme de sprijin elevilor din învățământul preuniversitar de stat care provin din familii dezavantajate socio-economic, din zone defavorizate sau afectate de șomaj;
- asigurarea rechizitelor școlare pentru elevii provenind din familii cu venituri scăzute;
- subvenționarea transportului elevilor care se deplasează dintr-o localitate în alta și care provin din familii cu situație materială precară;
- acordarea unei mese /gustări zilnice gratuite elevilor din ciclul primar (Legea Nr. 16/2003 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului Nr. 96/2002 privind acordarea de produse lactate și de panificație pentru elevii din clasele I-IV și, ulterior, celor din învățământul preșcolar);
- măsuri care vizează flexibilizarea structurii anului școlar în funcție de condițiile locale de climă, relief și specificul ocupațiilor din zonă și măsuri de flexibilizare a organizării procesului de învățământ prin forme de învățământ cu frecvență redusă, clase recuperatorii, școli de vară etc.
- numirea de inspectori școlari romi în toate inspectoratele școlare.

Observațiile Secretariatului de Stat pentru Culte

În ceea ce privește observațiile și recomandările formulate în proiect și cuprinse în capitolul *Legislația privind organizațiile religioase (pct. 13-22)*, semnalăm următoarele:

Principala problemă semnalată (pct. 13, 14, 18, 20, 21, 22) se referă la lipsa unei legi privind organizațiile religioase, precum și a unei proceduri de recunoaștere a noilor culte. Conștient de acest fapt, noul Guvern a reluat în forță în anul 2005 demersurile pentru elaborarea unei „Legi privind libertatea religioasă și regimul cultelor”, proiect adoptat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare și care, în acest moment, este dezbătut în Senat, ca primă cameră sesizată.

În vederea elaborării acestui text, încă din luna martie 2005, au avut loc întâlniri cu reprezentanții cultelor religioase, iar în lunile aprilie-mai 2005 s-au desfășurat patru runde de dezbateri cu reprezentanții cultelor recunoscute. Reprezentanții a 16 culte au semnat la 31 mai a.c., alături de reprezentanții Ministerului Culturii și Cultelor, un text de proiect, care, în perioada 1 iunie-1 iulie 2005 a fost adus la cunoștința opiniei publice, în conformitate cu Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică. În pofida existenței și publicității acestui text semnat de către culte la data redactării de către ECRI a

raportului, totuși conținutul lui pare să nu fi fost luat în considerare la elaborarea raportului.

Ulterior perioadei cuprinse în raport (12-13 septembrie 2005), tocmai în vederea popularizării pe plan intern și internațional a proiectului de lege, Secretariatul de Stat pentru Culte a organizat simpozionul internațional „Libertatea religioasă în context românesc și european”, la care au fost invitați reprezentanți ai unor organisme internaționale cum ar fi Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), OSCE, precum și specialiști de marcă din Europa și Statele Unite și organizații și instituții din România.

În ceea ce privește recomandările formulate, semnalăm o serie de realități românești ce nu au fost luate în considerare de către autorii proiectului de raport, precum și unele erori ce s-au strecurat în conținutul acestuia.

Pct. 17. În ceea ce privește existența a două nivele de tratament din partea statului față de organizațiile religioase, acest sistem, în diverse forme, este prezent în aproape toate țările din Europa (culte care au încheiat acorduri cu statul, biserici de stat, corporații de drept public etc). Mai mult, este vorba și de tradiția sistemului legislativ românesc în domeniu.

Sprijinul statului pentru culte a fost reglementat în România urmare preluării de către stat, la mijlocul secolului trecut (1863), a importantelor proprietăți imobiliare ale Bisericii Ortodoxe din Moldova și Valahia. În perioada interbelică, după realizarea unității naționale a României (1918), acest sprijin s-a menținut și extins, ca o obligație legală pe care statul și-o asumă față de toate cultele recunoscute. Statul a contribuit la salarizarea clerului inclusiv în perioada comunistă.

Trebuie însă remarcat că nici o organizație religioasă nu este lipsită de elementele definitorii ale libertății religioase, așa cum aceasta este definită în documentele internaționale.

Proiectul de „Lege privind libertatea religioasă și regimul cultelor”, deși păstrează formula celor două nivele de recunoaștere, apropie într-o importantă măsură regimul asociațiilor religioase de cel al cultelor. În fapt, acest act normativ legiferează pentru prima dată asociațiile religioase ca fiind structuri asociative ce nu se supun regimului general privitor la asociații și fundații, ci au un statut aparte, apropiat de cel al cultelor.

Se face referire în pct. 17 la principiul separării Bisericii și Statului, ca fiind cuprins în Constituție. Formularea exactă din Constituție (art. 29 alin. 5) este: „Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia”.

Pct. 18 Față de vidul legislativ în domeniul recunoașterii calității de cult pentru asociațiile religioase, proiectul de „Lege privind libertatea religioasă și regimul cultelor” propune niște criterii clare și transparente, axate pe durabilitate, stabilitate și utilitate publică, pentru ca o asociație religioasă să devină cult.

Pct. 19 Ministerul Culturii și Cultelor - Secretariatul de Stat pentru Culte și-a îndeplinit în mod constant rolul de mediator, organizând întâlniri multilaterale pentru soluționarea tuturor problemelor majore din viața cultelor.

În anul 2005 reprezentanții cultelor la discuțiile pentru elaborarea proiectului de „Lege privind libertatea religioasă și regimul cultelor” s-au constituit într-un veritabil for ecumenic care, sub patronajul Ministerului Culturii și Cultelor, au trasat liniile directoare ale dezvoltării lor, semnalând și problemele cu care se confruntă.

Alte întâlniri cu reprezentanții cultelor au fost organizate de către autoritățile competente pentru soluționarea problemei retrocedărilor bunurilor preluate de regimul comunist, pentru redactarea unei metodologii clare și transparente în vederea acordării sprijinului financiar către culte, pentru analizarea unor probleme privind învățământul religios și elaborarea de manuale alternative, etc.

În rarele situații de conflicte interconfesionale apărute, autoritățile statului s-au deplasat la fața locului și au mediat între părți, fiind elaborate protocoale și acorduri în care se detaliau modalitățile concrete de soluționare a diferendurilor.

Pct. 22 Așa cum s-a arătat, Guvernul României a elaborat, în consultare cu cultele recunoscute, un proiect de lege, care a fost supus ulterior dezbaterii publice. Au fost primite observații din partea unui număr redus de asociații religioase, parte dintre aceste observații fiind incluse în textul final ce a fost transmis spre adoptare Parlamentului.

Cât privește cele două aspecte semnalate la **pct. 16**, privitor la hărțuirea unor credincioși greco-catolici de către membri ai Bisericii Ortodoxe Române, cu complicitatea autorităților, și la obligarea unor copii de a participa la ore de religie contrar voinței părinților, menționez că Ministerul Culturii și Cultelor nu a primit sesizări în acest sens din partea persoanelor interesate.

O ultimă observație privește afirmația din nota 7 de subsol, respectiv că Ministerul Culturii și Cultelor a recunoscut calitatea de cult Organizației religioase „Martorii lui Yehova” ca urmare a hotărârii judecătorești din 9 aprilie 1990, hotărâre prin care aceasta s-a constituit ca asociație religioasă. Considerăm această afirmație eronată, Ordinul nr. 2657/2003 al ministrului culturii și cultelor fiind dat în executarea Deciziei nr. 769/2000 a Curții Supreme de Justiție.